BLANSKO

(***Blankenstein***, ***Plankenstein***) - 450 m n. m. - V 60. letech 14. stol. se majetkové vztahy v oblasti ležící severně a východně od královského města **Ústí n. L.** (***Aussig an der Elbe***) zásadně změnily a celá oblast přešla do držení pánů z Lungvic, kteří do Čech přišli z Míšně. V té době žili 4 bratři: **Hyldan** byl farářem v **Žežicích** (***Seesitz***), odkud 7. 7. 1375 odešel do Prahy a později se stal kanovníkem Karlštejnské kapituly. Možná byl kariérista, ale spíš ho vlastní bratr **Vygand** v Žežicích nahradil **Janem z Týnce**, čímž se nepochybně zavděčil **Ješku z Velhartic**, synu **Buška**, známého oblíbence **Karla IV.** To mu otevřelo dveře k Vartenberkům a r. 1384 se stal spolu s dalším bratrem **Rynoltem** poručníkem dětí po **Václavu Bílém z Vartenberka na Děčíně** a samozřejmě správcem jejich majetku, trochu složité, ale účinné. Čtvrtý bratr **Děpolt** asi nebyl pletichář a písemných zmínek o něm je jen minimum. **August Sedláček** se domníval, že po dělení statků mezi lungvickými bratry se Děpolt stal majitelem **Mojžíře** (***Mosern***) a založil tamní hrádek ***Wessenstein/Wesselstein*** (dle mapy **Veselstein**). Pro žádné z těchto tvrzení neexistují důkazy, ale téměř jistě hrad vznikl během tohoto krátkého období, kdy bylo panství samostatné a v rukou pánů z Lungvic. V r. 1357 je tedy zmiňován **Vygand z Lyngviců**, patron mojžířského kostela a pán na Blansku, Mojžíři atd. Počátek **hradu Blansko** (***Ritterburg Blankenstein***) (550 m n. m.) se pak datuje ke konci 14. stol. (první zmínka z r. 1401). V té době byl držitelem **Václav z Vartenberka**, význačný člen panské jednoty bouřící se proti králi. Umožnil míšeňskému markraběti **Vilému** udržovat na hradě míšeňskou posádku (1405). Závažnost skutku tkvěla v tom, že markrabí stál dlouhou dobu v nepřátelském poměru k **Václavu IV.** a snažil se získat opěrné body pro nástup do Čech. V l. 1418 - 26 byl hejtmanem Blanska **Hynek z Chotěšova**. Po porážce křižáků v bitvě u Ústí n. L. ***Na Běhání*** (***Bihana***) 16. 6. 1426 změnil **Zikmund z Vartenberka na Děčíně** své protihusitské přesvědčení a hned druhý den přitáhl k hradu. Posádka ho znala jako pána s protihusitským postojem a bez potíží ho pustila dovnitř. Zikmund osazenstvo zajal a hrad

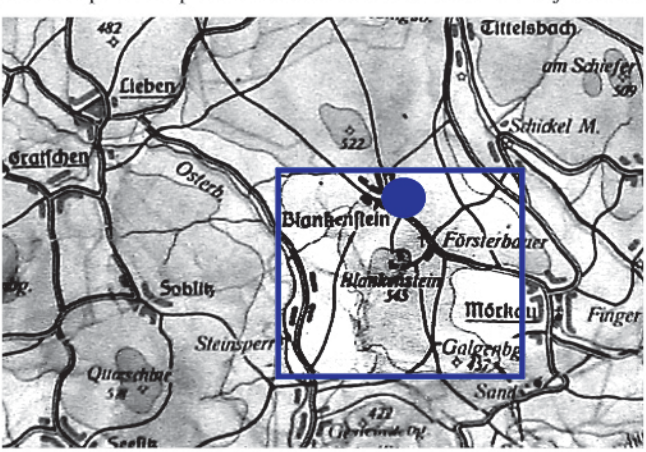

Mapa vlevo: Blansko, výřez z katastrální mapy vsi z r. 1843. Jižně od ní se rozkládají zříceniny hradu, které neznámý autor mapy zachytil v podobě obrysu doplněného zbytky zříceného zdiva s viditelnou snahou po zachování tvaru staveniště.

Vydáno za finanční podpory Města Ústí nad Labem.

Budova č. 2 na fotografii Romana Häuslera.

ovládl. Nastala pohnutá doba. **Jan z Vartenberka** bojoval proti saským knížatům a vyjížděl se svým děčínským příbuzným proti Lužičanům. Po Velikonocích 1441 přitáhli lužičtí i sasští žoldnéři a hrad oblehli. Uhájil se však a byl uzavřen mír. Dobové prameny říkají: '***1454 Blanštejn sstupuje králi vsi Radyšína, Klíše, Předlice a ty jsou vsi u Ustie...***' - to znamená, že v r. 1454 musel Vartenberk Blansko a 6 dalších vesnic vrátit královské komoře. V posledních 10tiletích 15. stol. se držitelé několikrát vystřídali (mj. z Hernsdorfu a Rabštejna) až do r. 1518, kdy se vlastníkem stal **Jan z Vartemberka Březenský**, pán na **Děčíně** (***Tetschen an der Elbe***), a tak i na Blansku a po něm kolem r. 1526 **Jindřich z Bünau** a jeho synové **Rudolf** a **Günter** (panství koupili za 6.250 kop pražských grošů). Rudolf nechal opravit mojžířský kostel a pod dlažbou dal zřídit hrobku vyzděnou cihlami a uzavřenou těžkými kamennými deskami. Ještě před rekonstrukcí byl na umělecky vyřezávané kazatelně německý, málo čitelný nápis: '***Rudolf von Bünau auf Wessenstein und Plankenstein*** (Veselí a Blansko) ***und Christine von Wessenstein und Schleinitz, vermählt 1571, verstorben 1602***.' S nimi tedy vstoupil do zdejších dějin rod, co území držel až do Bílé hory, domohl se značného majetku, vládl i Děčínu a ani stavovské povstání ho neohrozilo. Nicméně vlastní obec Blansko vznikla až parcelací bývalého statku v r. 1784, ovšem budova někdejší ovčárny (č. 2), později panská hospoda (***Gasthaus zur Ritterburg***), jež byla v provozu až do 1. svět. války, je zmiňována již v r. 1527. Poddaní měli údajně nařízeno chodit jen sem. Konávalo se tu poslední sezení nad odsouzencem dle hrdelního práva, který život obvykle skončil na vedlejším ***Šibeničním*** (***Galgenberg***) nebo ***Soudním vrchu*** (***Gerichtsberg***) (457 m n. m.) V krčmě pod letitými lipami mohl i naposledy popít. (Hrdelní právo skončilo za Marie Terezie r. 1765.) Stavení dosud pod hradem (směrem k obci) stojí, slouží rekreačním účelům. Nedaleko se nalézal romantický rybníček. Budova (č. 9) přímo naproti šenkovně plnila funkci salaše a při odbočce na **Lipovou** (***Spansdorf***) byla r. 1812 postavena myslivna (č. 18) nápadná nádhernou siluetou. Se svými 22ti domy a 87ti obyvateli bývala ves přifařena k Mojžíři a přiškolena k **Mírkovu** (***Mörkau***), na poštu se docházelo do **Neštěmic** (***Nestomitz***), kde se nacházelo nádraží 'Rakouské severozápadní dráhy' (***Österreichische Nordwestbahn***) a stanice ústecké dráhy elektrické (***Aussiger elektrischen Straßenbahn***), která sem byla prodloužena z **Krásného Března** (***Schönpriesen***) a zprovozněna 6. září 1915 (některé zdroje uvádějí již datum 15. 8. 1915). Předválečný okresní konzervátor Státního památkového úřadu, ústecký gymnaziální pedagog a archivář **Franz Josef Umlauft** (* 1883 Lipová - † 1960 Bayreuth) o místě pojednává v publikaci '***Blankenstein, eine Geschichte der Burg und des Dorfes***' (Blansko, historie hradu a obce) z r. 1930. Český název je patrně odvozen od obecného podstatného jména blana = pastvina, původně asi Blanská, nebo Blanské (místo). Německý pak má v první části adjektivum blank (bělostný, třpytný) a v druhé obecné podstatné jméno Stein (kámen, skála, hrad) - '***auf dem blanken Stein***' - na bělostné skále, kameni. Dnes je osada - stejně jako **Český Bukov** (***Böhmisch Pokau***), **Lužec** (***Luschwitz***), **Lysá** (***Leissen***), **Maškovice** (***Maschkowitz***), **Mašovice** (***Meischlowitz***), Mírkov, **Neštědice** (***Nestersitz***), **Roztoky** (***Rongstock***), **Slavošov** (***Schlabisch***, ***Slabisch***) a **Šachov** (***Klein Tschochau***) - částí obce **Povrly** (***Pommerle***).

Budova č. 9 na fotografii Romana Häuslera.

Ottova encyklopedie z 1. 1. 1908: ***Blansko (Blankštein), nebo Blankštein (něm. Blankenstein), ves v Čechách. hejtm. a okr. Ústí n. L. (6,5 km sev.-vých.), bývalé panství Březnice, fara Mojžíř, pošta Neštědice; 22 d., 96 něm. obyvatel (1880)…***

Vydáno za finanční podpory Města Ústí nad Labem.